

Alexandre François Liautard (1835-1918)

Veterinair verleden

Het is toch wel bijzonder om als Fransman beschouwd te worden als de 'vader van de Amerikaanse veterinaire professie'. Als zodanig wordt Alexandre Liautard nochtans betiteld.

Liautard werd in 1835 geboren in hartje Parijs, waar zijn vader slotenmaker was. Zijn moeder overleed, toen hij vijf jaar was. Dat een broer van zijn moeder militair paardenarts was, is zeker van invloed geweest op zijn latere beroepskeuze. Op

16-jarige leeftijd deed hij zijn intrede in de veterinaire school te Alfort. Het was voornamelijk Bouley, die grote indruk op hem heeft gemaakt. Kort na de dood van zijn vader op het einde van zijn vierde jaar, heeft hij een (onbekend gebleven) vergrijp tegen de discipline begaan, wat voor het strenge militaire regiem van de school reden was hem te verwijderen. Korte tijd daarna is hij naar Toulouse vertrokken om daar zijn studie in 1856 te voltooien. Over zijn werkzaamheden in de daarop volgende drie jaren is niets bekend.

Zeker is dat Liautard in 1859 voet aan wal zette in de stad New York. Hier trouwde hij al spoedig met Emily Josephine Stouvenel, dochter van Franse immigranten. Ondanks het feit, dat hij toen nog geen Engels sprak, startte hij een particuliere praktijk aan Lexington Avenue in het centrum van New York. Deze ontwikkelde zich spoedig zeer succesvol. Nu was er in die tijd een groot gebrek aan dierenartsen. Frankrijk telde in 1857 reeds 2.544 gediplomeerde dierenartsen tegenover slechts 392 in de Verenigde Staten (in 1860), waarvan bij de meesten de kwaliteit van de opleiding twijfelachtig was. En dan te bedenken, dat de stad New York circa 75.000 paarden had en dat er circa 13.000 melkkoeien werden gehouden, vaak onder erbarmelijke omstandigheden.

In Philadelphia was in 1852 een veterinaire school gesticht, die echter pas in 1858 haar poorten opende. Een dergelijke school in Boston, gesticht in 1855, moest na vijf jaar al sluiten. In New York waren de medicus John Busted en de vroegere kapitein-paardenarts van het Engelse leger in India, John C. Ralston in 1857 met financiële steun van een groep notablen als 'trustees' het *New York College of veterinary surgeons* begonnen. Door gebrek aan studenten moest al na drie jaar de overigens goed geëquiperde school gesloten worden.

Liautard zag hier een schone taak voor hem weggelegd. Hij zou in Amerika richting gaan geven aan het veterinaire onderwijs, dat in Frankrijk al een eeuw bestond. En ook op andere punten zou hij belangrijke bijdragen leveren om vorm te geven aan de voor Amerika nieuwe beroepsgroep.

In 1862 sloot Liautard een overeenkomst met Busted en de 'trustees' om N.Y. College voort te zetten met als basis het gebouw, waar hij zijn praktijk en hospitaal had ingericht. In 1864 heropende de school. Liautard werd er 'registrar' en docent voor de anatomie. Nadat Busted in 1870 vertrokken was, werd hij decaan van het *New York College*. Behalve anatomie doceerde hij ook de chirurgie en leidde hij het klinisch onderwijs. Zijn colleges blonken uit door helderheid; zij werden ondersteund door zijn schitterende krijttekeningen op het bord. Daarnaast besteedde hij veel tijd aan het schrijven of vertalen van studieboeken en publicaties, vooral over de ziekten van het paard. Van zeer grote betekenis voor de ontwikkeling van de diergeneeskunde in Engels sprekende landen is zijn latere standaardwerk *Manual of Operative Veterinary Surgery* (1892) geweest. Ook studeerde Liautard nog medicijnen en hij wist in 1865 deze opleiding, die toen slechts een jaar duurde (!), te voltooien.

In 1875 ontstonden spanningen tussen de meerderheid van docenten en het bestuur van het *College*. Het gevolg was een afscheiding, waarbij de meeste docenten en studenten Liautard volgden die onder de naam van *American Veterinary College* een nieuwe school stichtte aan de 54ste Straat W., die zijn eigendom was en die hij tot 1899 geleid heeft. Het grotere succes van zijn *College* ten opzichte van het oorspronkelijke blijkt uit het aantal afgestudeerden: het *N.Y. College of Veterinary Surgeons* leverde 292 gediplomeerde dierenartsen af over een periode van 42 jaar, en het *American Veterinary College* had 629 afgestudeerden over een periode van 24 jaar. In 1899 fuseerden beide opleidingen om gezamenlijk onderdeel te worden

van de universiteit van New York onder de naam *New York American Veterinary College*, waarvan Liautard nog korte tijd decaan is geweest tot hij in 1900 naar Frankrijk terugkeerde. Zijn grote wens was nu vervuld: de veterinaire opleiding had in Amerika de status gekregen, waar zij recht op had. (De particuliere status bleef gehandhaafd tot 1913; toen werd de naam veranderd in *New York State Veterinary College*, dat in 1922 verhuisde naar Ithaca om verenigd te worden met de andere, sinds 1894 in de staat New York bestaande veterinaire opleiding van Cornell University).

Mede door Liautard werd in 1863 de *United States Veterinary Medical Association* (sinds 1898: AVMA) opgericht. De oprichtingsvergadering werd in aanwezigheid van 40 dierenartsen - ten gevolge van de Burgeroorlog slechts zeven staten vertegenwoordigend - gehouden in het Astor House in New York. Liautard werd gekozen tot eerste secretaris. Op zijn voorstel nam de USVMA tot lijfspreuk *Non Nobis Solum* (Niet voor Ons Alleen). Naderhand is hij tweemaal telkens voor een periode van twee jaar president geweest. Bij het 50-jarig bestaan in 1913 werd hem het erevoorzitterschap van de AVMA voor het leven aangeboden.

Van grote betekenis was zijn initiatief om in 1877 voor de USVMA een tijdschrift uit te geven: de *American Veterinary Review*, later in 1915 omgedoopt tot *Journal of the American veterinary medical association (JAVMA)*. Liautard is 23 jaar hoofdredacteur geweest. Hij toonde zich hier zeer strijdbaar als verdediger van de maatschappelijke rechten van de dierenartsen en bestrijder van kwakzalverij en andere misstanden, maar tevens verkondigde hij in zijn *editorials* de ethische beginselen van het beroep. Door dit tijdschrift konden de Amerikaanse dierenartsen kennis nemen van de grote vorderingen die in andere delen van de wereld, met name in Europa, werden geboekt op veterinair wetenschappelijk gebied. Toen de USVMA in 1881 besloot de *Review* op te heffen, aarzelde Liautard geen moment om voor eigen rekening het tijdschrift voort te zetten. In 1891 deed hij de publicatierechten over aan de firma Sabiston & Murray, maar dit bedrijf ging in 1895 failliet. Liautard heeft toen de rechten teruggekocht en hij heeft de exploitatie van het blad weer voor eigen rekening voortgezet. Kort voor zijn dood in 1918 heeft de AVMA de rechten weer overgenomen en de uitgave voortgezet. Liautard is het tijdschrift onder alle omstandigheden trouw gebleven en was tot het eind van zijn leven één van de vruchtbaarste auteurs.

In 1886 werd een meisje in haar gezicht gebeten door een onbekende hond, later bekend als de 'Riverdale Dog'. Haar vader stuurde haar onmiddellijk naar Parijs om door Pasteur te worden geholpen, die een jaar ervoor vier Amerikaanse kinderen met succes had behandeld. Daar de Riverdale dog onmiddellijk was doodgeschoten, kon geen bevestiging van de diagnose op basis van klinische gegevens worden verkregen. Daar uit een publicatie van Pasteur aannemelijk was gemaakt, dat men in zo'n geval hersenweefsel diende te verzamelen en dit intercerebraal moest toedienen aan een gezonde hond, ging Liautard, die als een specialist op het gebied van rabiës werd beschouwd (hij had in 1874 een vertaling van het boek van Bouley over het onderwerp gepubliceerd), ertoe over om deze procedure uit te voeren. De eerste 14 dagen vertoonde de hond geen enkele afwijking. Daarna kreeg hij een verlamming van de onderkaak. Binnen enkele dagen verschenen typische kenmerken van rabiës en snel daarna overleed de hond. Over deze methode om de diagnose van hondsdolheid te bevestigen is in de *American Veterinary review* de eerste goed gedocumenteerde publicatie verschenen.

In 1900 keerde Liautard, die zich altijd Fransman was blijven voelen en ook niet de Amerikaanse nationaliteit had aangenomen, tezamen met vrouw, dochter en schoonzoon naar zijn vaderland terug omdat zijn echtgenote ernstig ziek geworden was. Na verblijf van een aantal jaren in Parijs, verhuisde hij met zijn echtgenote naar Bois-Jérôme, niet ver van Vernon in Bretagne, waar hij in 1911 een buiten had gekocht, *La Mare-aux Cerfs*. Hier stierf hij, drie jaar na zijn vrouw, op 20 april 1918 op 83-jarige leeftijd aan een hartaanval. Hij is begraven op Père-Lachaise. Tot twee dagen voor zijn dood heeft hij nog voor de *JAVMA* geschreven.

Liautard was een geboren leider met een grote liefde voor de diergeneeskunde. Aan hem is te danken dat het Amerikaanse veterinaire onderwijs een enorme impuls heeft gekregen, dat de Amerikaanse dierenartsen verenigd werden en dat een grote bijdrage is gegeven aan de verspreiding van kennis, zowel door zijn tijdschrift als door zijn boeken.

Liautard is alom geëerd met vele onderscheidingen en erelidmaatschappen. De Franse regering heeft hem in 1884 gedecoreerd als *Chevalier*, en in 1904, *Officier du Mérite Agricole*. In 1909 werd hij tot ridder van het Legioen van Eer benoemd. In Amerika wordt hij nog steeds alom geëerd. De Amerikaanse veterinaire-historicus Smithcors schreef over hem: "In time, Liautard probably did more to advance the frontier of veterinary medicine in America than any other individual".

Deze rubriek wordt verzorgd door leden van het Veterinair Historisch Genootschap

A. Mathijssen en E.P. Oldenkamp

Geraadpleegde literatuur

- Blaisdell J.D. Louis Pasteur, Alexandre Liautard, and the Riverdale dog case. *Vet heritage*. 1992; 15(1): 2-15.
Crawford L.M. A tribute to Alexandre Liautard, the father of the American veterinary profession. *J Am Vet Med Assoc* 1976; 169: 35-37.
Dunlop R.H. & Williams D.J. *Veterinary Medicine, An Illustrated History*. St Louis 1996: 655-656.
D, V.-F. Alexandre Liautard (1835-1918). *Revue générale de médecine vétérinaire* 1918; 27: 472-474.
Eby C. H. Dr Alexander Liautard. *Modern Vet Practice* 1958; 39: 42-49.
Ellis R. W. Dr Alexander F. Liautard. *J Am Vet Med Assoc* 1918; 53: 296-298.
Mitchell-Vigneron J. *Alexandre Liautard. Sa vie - Son œuvre*. Thèse. Parijs 1982.
Wailly, P. de & Crawford L.M. The life of Alexandre Liautard. *Hist Med Vet* 1978; 3(2): 47-49.
Wailly, P. de Un illustre français: Alexandre, François Liautard. *Bulletin de l' Acad vét de France*. 1978; 51(1) : 109-116.